

Amsterdam Studies

The Truth, the Whole Truth, and nothing but the Truth

Amsterdam Studies is a multi-lingual Internet forum for analyses on political, economic and cultural developments in Europe.

ISSN 1873-3042

Editor-in-chief: László Marác

Internet: www.federatio.org/amsterdamstudies.html

Email: lkmaracz@wanadoo.nl

László Marác: Poolse revolutie wordt Europese splijtzwam

Issue #6.

13 October 2006

De nieuwe Poolse regering heeft recentelijk aangekondigd dat de Poolse troepen toch in Irak zullen blijven, hoewel het in een eerder stadium de bedoeling was om het Poolse contingent van 1500 militairen uit Irak terug te trekken. Hiermee heeft de nieuwe Poolse president Lech Kaczynski een van zijn verkiezingsbeloften ingelost. Polen blijft zich vooral op de VS oriënteren wat lands' buitenlandse politiek betreft en het Centraal-Europese land blijft ook pal achter de VS staan in de Irak-crisis.

Rechtse revolutie

Tijdens de laatste Poolse verkiezingen van september 2005 koos Polen voor een ruk naar rechts. De Poolse verkiezingen werden met een klein verschil gewonnen door de nationalistisch-conservatieve partij 'Recht en Rechtvaardigheid' (PiS). Deze partij die wordt geleid door de tweeling Jaroslav en Lech Kaczynski versloeg met 4 procent het rechts-liberale Burgerplatform (PO). De linkse partijen, de regerende socialisten (SLD) en de links-liberalen werden zo goed als weggevaagd. De verwachting was dat de twee grootste partijen, conservatief-rechts en liberaal-rechts een regeringscoalitie zouden gaan vormen. In plaats daarvan heeft het Poolse parlement, de Sejm haar toestemming gegeven voor een minderheidskabinet van PiS dat gedoogsteun krijgt van twee extreem-rechtse partijen, het rechts-populistische Samoobrona (Zelfverdediging) van Andrzej Lepper en de xenofob-katholieke Liga van Poolse Gezinnen (LPR) van Roman Giertych. Tot voorkort behoorden deze partijen tot het rariteitenkabinet van de Poolse politiek.

Het programma van deze rechts-nationalistische coalitie leunt zwaar op traditionele Poolse normen en waarden zoals het katholieke geloof, het gezin en het landsbelang. Agendapunten die door conservatieven en katholieken worden afgewezen zoals de legalisering van abortus, euthanasie en het homohuwelijk of die juist omarmd worden zoals de herinvoering van de doodstraf hebben nu weer prominente pleitbezorgers in het Poolse machtscentrum. De Poolse kiezers hebben de nieuwe Poolse regering eveneens een mandaat gegeven om op deze punten de strijd met de EU aan te binden die in hun ogen veel te liberaal is.

De nieuwe Poolse regering keert zich tegen de uitwassen van de globalisering. Dat is op zich begrijpelijk. De economische transitie heeft in Polen nog niet voor iedereen welstand gebracht. De werkeloosheid met 20 procent van de beroepsbevolking is veel te hoog en het land kent het snelste verlies van banen in de hele EU. Vooral ouderen en het oosten van het land hebben moeite om in de moderne wereld een plek te veroveren. In het Polen na de toetreding tot de EU is er blijkbaar behoefte aan orde en gezag, geborgenheid, heldere Poolse normen en waarden, staatspaternalisme om de slachtoffers van de economische transitie te steunen en vooral aan een sterke man zoals generaal Pilsudski die hecht verankerd is in het Poolse zelfbeeld. Pilsudski wordt door veel Polen gezien als de legendarische sterke man die in het Interbellum een factor van stabiliteit was in de Poolse politiek. Lech Kaczynski en de zijnen schotelen dit recept de Poolse samenleving voor.

Gevolgen voor Europa

In het Europese partijenlandschap is nog nooit een dergelijke rechtse coalitie aan de macht geweest als in Polen. Zelfs de Oostenrijkse regering met de rechtse populist Jörg Haider van de FPÖ werd geremd voor teveel radicalisme door de centrumrechtse christendemocratische coalitiegenoot geleid door kanselier Schüssel. De remmen in Polen lijken weg te zijn doordat extreem-rechts de minderheidsregering van PiS gedoogd. De vraag is hoe lang deze regering van *back to the roots* het gaat uitzingen. Toch zou dat wel eens langer het geval kunnen zijn dan met een doorsnee minderheidsregering het geval is. Polen is wel eens vaker een politieke trendsetter geweest die tegen de Europese politieke stroom heeft opgeroeid. De val van het communisme werd ingezet door de opkomst van het Poolse vakverbond Solidariteit. Aan het eind van de jaren zeventig stond Polen echter in haar anti-communistische houding bijna alleen. Ook in het Westen heerste er in brede kring scepsis over de kansen van het vakverbond. Het communisme verloor en Solidariteit won uiteindelijk. Ook nu mag niet uitgesloten worden dat Polen een politieke trendsetter wordt. De rechtse revolutie in Polen kan in Centraal- en Oost-Europa zeker navolging krijgen. Landen zoals Hongarije, Slowakije en Roemenië die eveneens door de globale recessie hard getroffen zijn, kunnen het Poolse rechtse model gaan volgen. Ook daar kunnen dan plotseling anti-

globaliseringsbewegingen die het afgelopen decennium in de marge van de politiek hebben rondgedoeld plotseling regeringsverantwoordelijkheid krijgen. Het valt te bezien wat de uitkomst daarvan is.

De eenzijdige anti-EU koers en pro-VS koers die door de Kaczynsky's en de zijnen zijn uitgezet, worden in eerste instantie ingegeven door de Poolse veiligheidsbelangen. Blijkbaar hebben de Polen er weinig vertrouwen in dat deze legitieme veiligheidsbelangen door de EU afdoende gewaarborgd worden. Polen is met name bevreesd dat Rusland en Duitsland, de twee aartsvijanden aan weerszijden van het land tegen Polen gaan samenspannen zoals dat al vier keer eerder in de geschiedenis met voor Polen fatale afloop heeft plaatsgevonden. Het Poolse onbehagen wordt gevoed door het Russisch-Duitse plan om een gaspijplijn met Russisch gas van Rusland naar Duitsland via de Baltische Zee te laten aanleggen waarbij Polen wordt buitengesloten. Er rest dan ook niets anders dan een Atlantisch bondgenootschap met de VS, redeneert men in Warschau.

Toch is de huidige anti-EU houding van de nieuwe Poolse regering uiterst ongelukkig te noemen. De huidige crisis van de EU, mede veroorzaakt door een te snelle uitbreiding van de EU met Centraal- en Oost-Europese landen kan alleen overwonnen worden met steun van die nieuwe leden uit Centraal- en Oost-Europa. Het is derhalve slecht getimed dat juist het grootste en politiek belangrijkste land van Centraal- en Oost-Europa, Polen, een anti-EU houding aanneemt. Dit vergroot niet alleen de kloof tussen de oude en de nieuwe leden maar de Poolse *Einzelgängerei* blokkeert elke verdere verdieping van de EU zoals een gemeenschappelijk buitenlands en defensiebeleid. Er is geen andere conclusie mogelijk dan dat de rechtse Poolse revolutie die mogelijk goed voor Polen is als een splijtzwam binnen Europa gaat werken.